

180 yurddaş devam etmektedir .

SOSYAL İŞLER :

- 2 A) C. H. P. Genel Sekreterliğince Evimize gönderilmiş olan giyim eşyasından artakalanlar bu defa debremden zarar gören halka tamamen dağıtılmıştır .

B) İlkokullar fakir talebelerinin defter, kalem, kâğıt gibi ihtiyaçları temin edilmiştir .

C) Evimiz soysal yardım kolu debremden zarar gören fakir halka teberru kabul etmek üzere ücretsiz bir yılbaşı balosu tertip et-

miştir .

3 - Halkevi aile toplantısı yapılmış ve Halkevliler pek tatlı bir gece geçirmiştir .

2 - Evimiz sulonunda icra edilen düğün balosu unutulmaz hatıralar bahşeden bir gece olmuştur .

5 - Evimizin bütün şubeleri muntazaman haftalık toplantılarını yapmış ve gelecek yıl programlarını hazırlıyarak önümüzdeki yıl çalışmalarına azımlı ve imanlı başlamıştır .

CORUMLU

Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat Şubesi Tarafından
Ayda Bir Çıkarılır

Kuruluşu : Nisan 1938



SAYI : 45

1. Şubat 1944

Basıldığı yer : Çorum Vllâyet Basımevî

ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat Şubesi Tarafından
Ayda Bir Çıkarılır

Sayı : 45

1. Şubat 1944

Kuruluşu: Nisan 1938

İÇİNDEKİLER

| | Sahife |
|--|--------|
| 1 - Çorum'u yükseltme ve güzelleştirme Cemiyetini selâmlıyoruz Ziya Ataman | 1339 |
| 2 - Yurt büyük kullarından birisini gâip etti B. Mıyak | 1341 |
| 3 - Cehrilik yârenliği Fahrettin Ünsal | 1344 |
| 4 - Milli Şair Memet Emin Çıldak'ın R. Rahmi Tankaya | 1346 |
| 5 - Yer adlarının önemi Neşet Köse oğlu | 1347 |
| 6 - Çorumun eski çocuk oyunlarından Çoş oyunu L. Ünsal | 1348 |
| 7 - Yabancıdan Türke eş olurmu? Macide Ataman | 1355 |
| 8 - Cönklerden derlemeler Egref Ertekin | 1358 |
| 9 - Çorum'da söylenen Atalar sözü | 1366 |
| 10 - Çorum haberleri | 1367 |
| Vesikalar | |

Çorum'u yükseltme ve güzelleştirme Cemiyetini
selâmlıyoruz

Ortaokul Müdürü
Ziya Ataman

Ulusum; cehlin, taassubun, istibdadın ve osmanlılığın ezici baskısı altında asırlarca inleyip, ezildikten sonra Milletler arasında da kabiliyetsiz damgasını alarak esarete mahkum edilmişti. Bütün matbuu olduğu Uluslara necabet bahşeden bu necip Millet, « Türküm » demeyi bir hakarete maruz kalmanın müradifi gibi kabul ederek « Türküm » deyebiliyordu.

Tarihimizin inkilûblarla bezenmiş yapıklarında, görülmemiş

haşmette, yıldırım kadar hızlı, şimşekler kadar keskin parlaklıkla bir inkilâp daha oldu. Kurtarıcı eller karanlığı boğdu; öldü denilen Türk, o kurtarıcı ellerin yarattığı Turk Cumhuriyeti güneşinin ılık ışıkları altında, dinç ve gürbüz dünya sahnesinde kendini bir daha gösterdi. Bu güneş harabe olan Yurdu cennete döndürdü; Yurdun en ücra köşelerinde varlıklar fışkırdı. Her doğan güneş Türkiyede yeni bir yükselişe şahit ola-

rak batıyor . Asırlarca geri kalmış Yurt ve Ulus, asırlarca geri kaldığı medeniyet dünyasına baş döndüren bir hızla koşuyor . Ona yakında ulaşacağız ve medeniyet güneşi tarihte olduğu gibi yakında Türk yurdundan doğacak; dünyanın gözlerini kamaştıracaktır . Buna inanıyoruz . İnanıyoruz çünkü örnekler önümüzde serilidir . Her doğan güneş ateş ve kandan başka bir şey görmediği dünyada her gün Türkiyenin yeni bir yükselişine şahit olarak batıyor .

Yakın bir kara mazide üç kişinin başbaşa verip konuşması şüpheli görülür ve başlarına musibetler yağdırılırken bu gün yurdumuzda her gün yepyeni bir hayır cemiyetinin kurulduğuna şahit olmakla ne kadar bahtiyarız .

Yurdumuz aydındır . Çünkü onun en uzak köşesinde kurulan

bir hayır kurumu bile nurunu bütün ülkeye salıyor . Biz Çorumlular bugün sevinç içindeyiz . Sevinmekte haklıyız; çünkü memleketimizde bir çırağ daha yandı :

« Çorum Yükseltme ve Güzelleştirme Cemiyeti »

kuruldu . Bütün hayır sever yurdaşları hayırlı bağına çeken bu kurumu, onun hayırlı kurucularını, hayır sever üyelerini saygı ve minnetle selamlıyoruz . İnanmıştık ve inanıyoruz : Yurdumuz cennet olacak; yurt ve ulus asırlarca geri kaldığı medeniyet dünyasına baş döndüren bir hızla koşuyor . Medeniyet güneşi tarihte olduğu gibi yakında Türk yurdundan doğacak .

Ey Türkü bir tanrı kudretiyle karanlıktan nura ulaştıranlar ! Türk, ulusuyla, yurdiyle size minnettardır .

YURT BÜYÜK KULLARINDAN BİRİSİNİ GAİP ETTİ

B. Miyak

Nihayet MEHMET EMİN YURDAKUL'u da, o müşahhas fazilet timsalini, o büyük adamı da Allahın rahmet ve gufranına tevdi ettik .

Mehmet Emin Yurdakul, 1868 de İstanbulda doğmuştu . Babası Salih Reis'tir . İlk tahsilini mahalle mektebinde bitirdikten sonra Beşiktaş Rüşdiyesine girmiş, orayı bitirince Mülki İdadisine kayıt olunmuştu . Buradan tastikname ile ayrıldı . Bir müddet Sadâret kalemlerinde çalıştı . Sonra Hukuk tahsiline başladı . Fakat Amerikaya gitmek fikriyle Fakülteden ayrıldı . Bununla beraber bu seyahati yapmağa muvaffak olamamıştır . 1890 dan itibaren Rüşumat memurluklarında, Valilik-

lerde bulundu . Nihayet Meb'us seçilerek ölünceye kadar bu vazifede çalıştı .

Eserleri : Türkçe Şiirler, Tan Sesleri, Ordunun Destanı, Ey Türk Uyan !, Türk Sazı, Fazilet ve Asalet, Turana Doğru, Türkün Hukuku, Dante, Zafer Yolunda, Dicle Önünde, İsyan ve Düa, Ankaradır .

Mehmet Emin Yurdakul, Türk-lük duyguları, milliyet fikirleri ulus ve Vatan sevgisi bakımlarından bir divdir, bir titandır . Yalnız bu duygularla çarpan büyük kalbiyle büyük bir insandır . Millet ve Milliyet fikirleri en kıymetli hazinesi, en değişmez iymânıdır :

Türk birliği... Bu benim mübarek bir iymânım;
Bu mukaddes aşkı ben
Bize ayrı yurd veren, ayrı dille söyleten
Allahımın birliği gibi yüce tutanım .

Bana Rabbi Kâbeler, Tûrlar nasıl söylerse,
Buna dahi Altaylar şahadetler ediyor .
Kur'an benim kalbimden nasıl birşey dilerse,
Tarihim de bu kalpten öyle bir şey istiyor .

Daha Tisalya harbleri sırasında, Türklüğün taun gibi Osmanlı sınırlarından koğulduğu, Bingöl, Toros dağlarında „Ferman Padi-

şahın, dağlar bizimdir. ” diyen bir kaç bin halis Türkün kırmızı derililer gibi avlandığı bir zamanda :

Ben bir Türküm, cinim, cinsim uludur
Sinem, özüm ateş ile doludur .

Diyen kahramanın başına defneler ve hatırasına ebediyetler gerektir .

Türklüğün ölümsüzlüğüne o kadar inanmıştı ki bu iman kuvveti, millî ihtilâlden yıllarca evvel,

ona kurtuluşun büyük kahramanını keşfettirmişti : Şair; Mustafa Kemalın Samsuna çıkışından dört yıl önce, „ Ey Türk Uyan ! ” adlı kitabında :

Bu gün senin talinegam çektiğin bu devleti
Bir imanlı kahramanın yine cana getirir .
[Türk beşiği dehâların yatağıdır] dedirir .

İyman her zaman mucizeler kaynağı oluyor . Böyle bir azize nur hâleleri gerektir .

O, inkilâbın en değerli rükünlerinden biriydi . İnkilâbe ve onu

yaratanlara milletin alkışlarını duyuran eşsiz mısralar yazdı . Elinde millî şiir bayrağı, ardında hayranlarından ve müritlerinden bir ordu, milletin takdirkârlığından

defneler ve çelenkler topladı .

Edebiyatı yabancı tesirlerin yosunu kaplamış, şiirine aruzun kâbusu çökmüş, dili arabin gulgulesi, acemin keskin harflerile çetrefilleşmiş bir millete öz vezni, öz duygularıyla haykırabilen, garpten iğreti alınmış edebî telâkkiler yerine millî anlayış ve kavrayışı getiren, çehresinin görünüşü, beyaz sakalının kesilişiyle alafıranga görünüşe rağmen, büyük yüreği yüzde yüz Türk duygularıyla tam ve mükemmel bir şarklı olan bu adam, bunlardan başka hiç bir şey yapmamış olsa bile büyük inkilâpçı olarak tanınmağa sezâdır .

Millî kurtuluşun ilk ve karanlık yılları içinde, kuş uçmaz, kervan geçmez Anadolu yollarından, her köşe başını tutmuş yol kesenlerin

ve baş alanların arasından geçerek kutsal bir meş'ale gibi şehir şehir, kasaba kasaba, köy köy dolaştığı ve kandırıcı, inandırıcı, sürükleyici sözleriyle bigâne halkı uyan dırdığı, millet, vatan ve din duygularını tahrik edip ayaklandırdığı o günleri düşünelim . Türklüğün en kara günlerinde bu misyonu ne kadar muvaffakiyetle başardığını hatırlıyalım ,

Yalnız bunları yapmış bir büyük insanın hatıralarının ebe dileşmesi için başka hiç bir şeye lüzum yoktur .

(*İnsan vatanının kuludur .*)

Diyen ve hakkıyla yurda kul olan bu eşsiz adamı, millî şair, büyük inkilâpçı, büyük Türkçü, büyük mücahit ve nihayet büyük insan olarak selâmlarım .

Cehrilik Yârenliği

Fahrettin Ünsal

Duyup dinlediğime göre yakın bir mazide ne ğam, ne gayğu ve ne maişet zoru ve darlığı varmış . Basit ve zevkli hayat, kolay ve neşeli kazanç, güler yüz, güldüren söz; hülâsa her bakımdan refâh berkemalmiş .

Dinlediğime göre : Çorum - Samsun şosasının Hastane ilerisindeki buğaza, giriminden çıkımına kadar uzayıp giden dere [Sıklık buğazı] ve bu dereyi şimal cihetindeki Çomar bağları ile el ele veren tepeler ve Çomar vadileri ve sırtları yaz günlerinde Çorum halkının belli başlı bir kazanç ve eğlence sahası idi . Bu gün kel tepelerden, verimsiz ve sahipsiz derelerden ibaret olan ve ancak hayvan otlağı sayılan bu yerlerin bir zamanlar altun madenleri kadar kıymeti ve hulyaların bile erişmeyeceği tatlı âlemi vardı . Cehri denilen nebat kemale ermeğe başladığı zaman mülk sahipleri,

çoluğu, çocuğu ile birlikte burarlardaki küçük kulübelerine taşınırlar, günlerini Cehri toplamakla gecelerini kulübeleri önünde ateş yakup kuzu kızartmakla ve delikanlıların halayları ve hora tepmeleriyle geçirirlerdi . Her hangi bir kulübenin önünden bakılsa ta uzak sırtlardaki alev pırıltıları seyredilir ve gökteki yıldızlar kadar yerde ışıklar görünürdü . Geç vakitlere kadar silahlar atılır, davul zurna çalınır, gündüzden devşirilmiş ve hazırlanmış çeşitli meyveler yenir ve çay sohbetleri olurdu . Tatlı ve doyurucu bir kaç saatlik uykudan sonra sabahın ilk ışıkları ile gözler açılır, bal, yağ, yumurta gibi şeylerle sabah kahvaltısı yapılır ve iş başı olunurdu .

Cehri toplanırken devşiricilerin önlerine önlükler bağlanır, uçları „Kevik” tabir olunan ağaç kıskaçlarla birbirine tutturulur ve

bir tanesinin bile ziyâa uğramasına, dalında kalmasına veya en ufak bir dalın kopmasına meyden verilmeden işe devam olunurdu , İş arasında önlerine sık sık çıkan meyve ağaçlarından koparıp yemeleri veya çağlayan soğuk suları menbalarından içmeleri yorgunluklarını telâfi eder ve işin üzüntüsünü azaltırdı . İş öğte vakti bir kaç saat bırakılır, çeşitli yemeklerden sonra yine devam olunurdu . Bu varı sıkıcı işin paydos borusu otlaktan dönen hayvanların çingirak sesleri ve bağırışları olurdu, paydosu yine neşeli bir gece takip ederdi .

Her bucağından soğuk sular sızan ve en sıcak günlerinde bile serin ruzgârları eksik olmayan bu yerlerde aylarca kalınır, gülünür, eğlenilir, kız beğenmeler, sözlemeler ve nişanlanmalar olur, o yılın kazancı çuvalanup dönülürdü . En ufak mülk sahibi otuz

ilâ kırk madeni lira değerinde mahsul elde eder ve buna mukabil o zamanın piyasasından dörtbeş altunla senelik ev masrafı temin olunabilirdi . Mütebaki parası elinde bir sigorta mahiyetinde kalan kimse haklı olarak ğamsız ve gaygusuz bir kış âlemine dalar, teltel safaları, baklavalı börekli ziyafetlerle baharın hülûlünü beklerdi .

Bu parıltılı meş'ale devrinin ğamsız ve gaygusuz kamp âleminin gün gelüp söneceği ve toprak olacağı kimsenin aklına gelmezdi .

Fen madeni boyayı bulup çıkardığı toprağın çukuruna Cehri denilen nebatı gömdü; Ne yazıkki bunun yanında birde neş,e âlemi gömüldü.. Medeniyet bu âleme gülmedi . Bu âlem medeniyete kurban oldu .

İşte halkımızın, tatlı sohbetlerine « Cehrilik yarenliği » diye koydukları ad o günlerin cümlesindendir .

Millî Şair merhum Mehmet Emin Yurdakul'a

Recep Rahmi Tankaya

Öz dilimiz esir iken Arap, Acem dillerine,
Millî duygun gıcıkladı, şiirlerin Türkçe yazdın .
Hakka tapan gür sesinle haykırdın Türk illerine;
Öz türkçeye çığır açıp onu ta kalplere kazdın .

Işık saçıp etrafına gündüzleri gece yaptın,
Millî çiçekler topladın; koklamadın yaban gülü.
İnci gibi sıra sıra dizdin nazma hecelerle;
Desteledin lâle, nerkis, mor menekşe has sümbülü.

Üstünlüğü tarihlerde anılan büyük ulusun
Bir araya toplanması senin yüksek emelindi .
Öz çanından çok sevdiğin öz yurdunun kulusun;
Sana bu ilhamı veren senin sağlam temelindi !

Gördün Vatan parçalanmış, gidiyordu izmihlâle;
Yaralanmış Arslan gibi hak yolunda ettin feryat.
Sende bütün milletinle susamıştın istiklâle,
Haksızlığı gören Türke susmak yarası mı ? heyha t.

Sen kurtuluş yollarında koştu, koştu her zaman
Millî aşkın günden güne coştı, coştı çağladı .
Rahmi der ki, bu ayrılık geldi bize pek yaman
Ah, bu ölüm.. kalbimizi yaktı, yaktı, dağladı .

YER ADLARININ ÖNEMİ

Neşet Köseoğlu

Yer adları, bir mahallin tarihi bakımından çok' önemlidir . Bir yer adı ile o bölgenin tarihini aydınlatmak mümkün olduğu gibi Türk ve Anadolu tarihinin bir bölümü hakkında bilinenleri genişletmek veya yeni fikirler ve düşünceler ortaya koymak kabil olmaktadır .

Yer adlarının Arkeoloji bakımından da önemi vardır . Bir Hüyük adı, bir ölmüş köy adı, bir ören yeri Arkeolog'lara ne kadar önemli malzeme verir .

Bu adların kazı yapılacak yerleri göstermesi bakımından pek değerli olduğunu da hesaba katmak lâzımdır . Bu ören yerlerinde, toprak üstünde bulunan keramik koleksiyonları bu yerlerin değerini belirtmektedir . Kitapta bunlar açıkça gösterilmiş bir çoklarında resimleri de konmuş-

tür .

Yer adları yalnız Tarih ve Arkeoloji bakımından değil aynı zamanda Folklor bakımından da pek önemli vasıkalara sahiptir . Yer adlarını araştırırken burarda yetişmiş Saz Şairlerini ve halk Musikisini ve bu yerler hakkında söylenen hikâye ve deyişleri verli şive ve Türkçe kelimeleri de öğrenmiş oluyofuz .

Bunlar kadar ve daha fazla önemli olan aşiretlerin Çorum bölgesinde nasıl yayılmış ve serpilmiş olduklarını ve nereden geldiklerini, yazılı hiç bir vesika olmadığına göre, ancak bu adlar sayesinde öğrenmekteyiz . Oğuz boylarının ve diğer Türk kabilelerinden hangilerinin bu yerlerden gelmiş, geçmiş veya yerleşmiş olup olmadıkları ancak bu sayede öğrenilmektedir .

Hele Toponomi bakımından ilim adamlarına ne kadar faydalı bir kaynak olduğunu anlatmağa hiç lüzum yoktur, Eski Türk aşiretlerinin izini kovalayanlar için olduğu gibi ...

Çorum bölgesi adı altında araştırma yaptığımız saha (Çorum) un bu gün mülki teşkilâtı bakımından kaza ve nahiyeleriyle bu kaza ve nahiyelere bağlı olan köylerdir. Bunlardan başka münasebet düştükçe civarında bulunan Amasya, Ankara, Çankırı, Tokat, Bozok vilâyetlerinde bulunan ve Çorum ile münasebatı olan adlar, üzerinde incelemeler yapılmış ve bu suretle tarihî bütünlüğün teminine çalışılmıştır. Bu adlar birbirine o kadar girmiştir ki bunları ve adlarla ilgili hadiseleri toplam inceleme zarureti kendiliğinden meydana çıkmıştır.

Civar vilâyetleri ihmal etmiş olsaydık, bu hadiseleri tam bir surette ifade etmek mümkün olmayacaktı.

Meselâ: Elimizde bulunan bir vakfiye veya bir feraman tarihine o zamanın mülki teşkilâtına

[1] (Şad geldi) beyin vakfiyesinden Osman beyin (Beyler Çelebi) diye anıldığı yazılıdır. Osman bey ise (Essultan, elgazi Şerafettin Osman diye yazılı olan (737 - 1336) tarihli vakfiyesinden Osmancıkta Beyler Çelebi, Çorum'da Bey camiini yaptırdığını yazmakta ve bunlara bazı arazi ve emlak vakfetmektedir.

göre bu gün hangi vilâyetler ile ilgili ise o vilâyetlerin köy ve kazalarından bahsetmek lâzımdır. Bu sebeple (Çorum) kaza iken Yozgat'dan, Çorum vilâyet iken İskilip, Hüseyinabat, Osmancık, Sungurlu kazalarından bahsetmek zarureti karşısında kalmıştır. Bu takdirde o zaman bu kazaların bağlı olduğu vilâyetlerin ismini yazmamak hakikî teşkilâtı (Çorum) için benimsememek olurdu. Bunun elimizde vesikaların icabet tirdiği şekilde civar vilâyet ve kaza köylerinin adını belli ederek (Çorum) un durumunu ortaya koymak kadar tabii bir ödev olmazdı. Burada yer adlarının değeri hakkında bir kaç misâl vermek istiyoruz.

1 — Çorum, tarihin muhtelif devirlerinde Osmancık'a, Tokad'a, Amasya'ya, Ankara'ya, Yozgat'a bağlı kalmış ve sırasıyla bu merkezlerden idare edilmiştir. Osmancık ilk defo Danışmendler tarafından işgal edildiği zaman Çorum bu gün kazası olan Osmancık'ın (737 - 1336) tarihlerinde Beyler Çelebi (1) diye anılan Os-

man beyin nüfuzu altına girmiş ve Çorum'da Osman beye vekâlet eden, onun namına hükümet eden Çornmlu oymağı Reisi Sadettin Sulu şah bin Hızır şah tarafından idare edilmiştir. Bu durum Seyfeddin Şahgeldi Paşa'nın ikinci defa yâni (Kaynar) vak'asından sonra (Amasya) beyi olduğu zaman (763 - 1361) Osmancık ve (Çorum) Emiri olan Sarımeddin Ahmet bey (Kastamonu) Emiri (Adil) bey ile ittifak ederek, merkezi (Osmancık) olmak üzere yine (Çorum) u idare etmekte devam etti. Bu gün (Çorum) da bulunan (Emir Ahmet) mahallesi adı buredan kalmıştır.

(Osmancık) beyi (Emir Ahmet) ile geçinemiyen Deveci oğlu (Hüsameddin Timur Han) in oğlu Şücaüddin Hüseyin beyin bu temayülünden istifade eden Amasya beyi (Şad geldi paşa) Deveci oğlu ile ittifak ederek (764) tarihinde (Osmancık) kalesini muhasara ve zaptederek (Çorum) u Deveci oğlu Şücaeddin Hüseyin beye malikâne olarak verdi.

Çorum'un güney doğusunda bulunan (Deveci dağ) ları bu sülâleden kalmıştır. (785 - 1383)

tarihlerinde İsfendiyer beyin (Amasya) yı tahliye ettiği zamanlarda (Emir Ahmet) Ankara'ya ve civarına hakim olan ve (Çorum) ile (Osmancık) ı daimî tehdidi altında bulunduran (Çunkar) ların başında bulunan (Kara Devler şah) kuvvetlerini darmadağın ederek (Çorum) ve (Osmancık) ı onların tesirinden kurtardı. (Çorum) u o zaman Deveci oğlu (Hüsameddin Timur Han) in oğlu Koç (Hüseyin) beye vererek emir yaptı.

Bu gün (Çorum) un (Alaca) kazasında bulunan (Koç hisar) köyü ile bir çok yer adları bu bey devrinden kalmış adlardır. (Alaca) kazasının, eski adı olan (Hüseyin Abad) adı da bu bölgenin Hüseyin beye çiftlik olarak verilmesinden kalmıştır.

(Emir Ahmet bey), (Osmancık) da hâkim olan ve kendisini (Sultan Bayezid) in Emiri sayan (Beyler oğlu Mâhmut) beyi (Şad geldi) ye göndererek (Osmancık) ға (Beyler oğlu Mohmut) beyin kardeşi (Abdullah) bey hâkim oldu. Bu zamanlarda (Çorum) beyleri (Amasya) ya bağlı idi.

2 — (Çorum) un cenubunda bugün (Alaca) kazası diye anılan

sahada (Kara hisar Temürlü) denilen bir köy vardır ki (665 - 1266) tarihlerinde (Hüsameddin Timür) ün idaresinde idi . (Hüsameddin Timür) bu tarihte yaptığı bir vakfiyede bu köyün eski yerinde yaptırdığı bu gün (Hüsamiye medresesi) diye anılan medreseye vakfettiği arazi gözönüne getirilecek olursa bu kazanın genişliği tamamen anlaşılabilir olur . Bu tarihler de (Deveci oğlu) (Çorum) ve (Osmaniye) nüfus bölgesine ilhak etmekte (Kara hisar) da yaptığı bu büyük ve kıymetli eserlerle kendisini haklı buluyordu . (Beyler oğulları) nın bu sahada yaptıkları kadar önemli değildir . (Beyler oğulları) nın eserleri münderis olmuş, yalnız adları kalmıştır . (Deveci oğulları) nın ise (Kara hisar Temürlü) de yaptıkları hamam ve medreselerin bakıyyesi bugün bile vardır . Cami yıkıldı ise mihrabı yerindedir .

(788 - 1389) da Osmaniye Emiri (Beyler oğlu Abdullah Çelebi) ile o zaman Amasya beyi olan (Emir Ahmet) beyin iştiraki ile (Şahzade Bayazid) beyi (Osmaniye) hududunda karşıladılar ve bu suretle bu bölge Osmanlıların eline geçmiş oldu .

İşte (Çorum) da ve (Osmaniye) ta Beyler Çelebi Camileri ve Koç hisar, Deveci dağları, Kale hisar temürlü, Hüsamiye medresesi, Hüseyin abad adları ve bunlara dair vakfiyeler bize yukarıdaki bilgiyi vermektedir ,

3 — Mirkt-ül-cihad'da (Çorum) lu tarihçi rahmetli Ali Yazma Danismend tarihinden istifade ederek bir hikâye gibi yazdığına göre Çorum ve havalisine, Ahmet gazinin kumandanlarından Karadona ve evvelce alınan yerlerden olup Müslüman olan Serkiz adlı biri tarafından bir çok akınlar yapıldığı ve bu havalinin alınmasında büyük yardımları görüldüğü yazılıdır . Bu kitap şimdiye kadar bir masal kitabı diye anılır ve bundan fazla bir kıymet verilmezdi . Çorum yer adları arasında ve bir çok vakfiyelerde bu gün bir mahalle halinde yaşayan (Karadona) köyü ve (Sergiz) divanı adına tesadüf edince bu kitabın verdiği bilginin ne kadar doğru olduğu anlaşılabilir .

4 — Yer adları delâletiyle yaşayan köylerle eskiden köy olup bugün arıyk bir mevki ve ören haline gelmiş köyleri ayırd etmek kabil olduğu gibi, eski vesikalarda

adı geçip bu gün ismi ve cismi kalmamış yerlerin adının ve yahud yeni bir ad altında bugün yaşayan köylerin eski adlarının bulunması mümkün olmuştur . Bunlar içinde öylelerine tesadüf edilmiştir ki esas adları değişmemiş olmakla beraber köy adları resmî makamlar tarafından tesbit edilmeye kadar mahallî söylenişe göre aslından uzaklaşmış ve bir çokları manâsız bir hale gelmiştir . Resmî listelere giren adlar işte bu yanlış adlardır . Bugün yalnız adı kalıp, kendisi yok olan köylerin bir listesini kitabın sonuna ekledik .

Bunları izah edelim :

A) çok eski olan ve bütün eski vesikalarda (Yakubalp) olarak yazılan köy adı halk ağzında (Ya parpa) olmuş ve resmî listelere böyle geçmiştir . Yine Çorum'un çok eski köylerinden (Firuz) köyünün adı bu gün hem halk ağzında hem resmî kayıtlarda Feriz olarak yaşamaktadır . Keza bugün Çorum'un iki mahallesi (Acceli) ve (Kundistan) diye anılmaktadır . Çok eski kayıtlar bize bunların birincisinin (Etçi Ali), ikincisinin (Kunduz han) olduğunu göstermiştir .

Yine (2) Çorum köylerinden

(Bkdeğin) diye anılan köyün Bey Teğin olduğunu göstermiştir ,

B) (1003 - 1594) tarihli Çorum mahkeme kayıtlarında ve daha evvelki meselâ : (665 - 1266) tarihli vakfiyelerde adı geçen Sarkiz, Horasan, Hoca, Yağbasan, Alayund, Çavundur, Çaruklu, Ömerbey, Töker, İbrahim Gücek, Kulaca, Mehmet selâm, Sekiz köy] leri gibi daha bir çok köyler vardır ki bunların bu gün yalnız adları kalmıştır . Kimininki bir mevki, bir yaylaya, kimininki bir örene veya bir tepeye ad olunmuştur .

Bu ölmüş köylerin yerlerini araştırırken toprak üstünde yağmurlar tesiriyle devirlerini belli eden bir çok Seramik parçalarına rastladık . İçlerinde, belki başka bir ad altında Bizans, Roma, Fırık, Osmanlı, Selçuk devirlerini yaşamış olanlar vardı . Bunların hepsinden dikkatle topladığımız parçalardan yaptığımız koleksiyonlar bu gün Alaca hüyük'te kıymetli bilginimiz Hamid Zübeyir Koşay'ın nazareti altında bulunmaktadır . Bunlar ilk toplandığı yer olan Çorum Maarif dairesinin altındaki küçük müze deposundan

(2) Aynı vesikalar .

ozulmadan muhterem ustad'ın line geçmiş ise bunlardan istifade edecekler her halde pek çok olacaktır .

C) Onbir ve on ikinci asra it vakfiyelerden derlenmiş köy adları için Habilhaci, Mihail, Ca-er Şiragol, Şeyh Metkem, Aksak eyh köy adları ile Toğaçar gibi er adlarını vesikalarda tarif eden yerlerde bulmak mümkün ol-
namıştır . Bu bölgelerde bulu-
an halk bir çok sebeplerle köy-
lerini bırakarak başka yerlere git-
miş olacaktırlar . Belki ilerde ye-
riden ele geçecek vesikalar üze-
inde yapılacak araştırmalar bun-
arı meydana çıkaracaktır .

D) Bir kısım köyler de vardır-

(3) Bir kısım memutlar .

ki bu gün mevcut olduğu halde isimleri bir çok sebeplerle değişmiş olduğundan vakfiyelerde, mah keme sicillerinde geçen adların yerleri güçlkle bulunabilmiştir . Eski vesikaların bir kısmı (Nam-ı diğer) diye ikinci adlarını yazmışlarsa da bazıları bunu ihmal etmişlerdir . (3) Son zamanlarda kendi adını bir köye veya bir ma-
halleye koyma merakı fazlalaştığı için bazı tarihî ve millî adları de-
ğiştirmekten çekinmemiş olanlara da rastlanmıştır . Bereket ver-
sin ki bu gün halk bunları halâ es-
ki adlarıyla anmaktadır . bu gibi-
leri bulmakta güçlük çekilmemiştir .

Hazırlamakta olduğumuz yer adları kitabı bunların vesikası ola-
caktır .

Çorum'un eski çocuk oyunlarında (ÇOŞ) oyunu

Lütfü Ünsal

Bu oyun da diğer oyunlar gi-
bi 3 - 6 çocuk tarafından oynanan
ve sevilerek saatlerce edvam edi-
len bir oyundur .

Bu oyunu oynamak için ço-
cuklar kalın ve uzunca birer değ-
nek [*] alarak oyunun oynanacağı
alana toplanırlar . Güdekçi'yi seç-
mek ilk iş olacağından çocuklar-
dan birisi bütün oyuncuların değ-
neklerini eline alarak ve değnek-
leri iki eliyle tutarak başından ar-
kaya atar . Gözleri yumuk oldu-
ğu halde arkaya doğru yürür . Bu
yörüne ayaklarını sürüyerek ola-
cağından değneklerden birisine
muhakkak rastlar . Değneğine
rastlanan çocuk güdekçilikten kur-
tular . Bu suretle çocuklar birer
birer güdekçilikten kurtulurlar,
en sona kalan güdekçi olur . Bu

seçmede çocuklar pek heyecanla-
nır . « Benim değneğime ayağ
değdi, seninkine az daha degecekti
ben kurtuldum, sen kurtulamadın
oh ben kurtuldum, kurtuluverdim»
diye bir çok münakaşalardan son-
ra oyuna başlarlar . Güdekçi o-
lan çocuk « ÇOŞ » değneğini oyur
alanının düz bir yerine düzgünce
yere yatırır . Baş ucuna güdekçi
çocuk dikilir . Oyuncular tekrar
« ÇOŞ » değneklerini cirit atar va-
zিয়ে yere yatan değneğe vur-
mak üzere atarlar, yerde yatan
değneğe vurmak üzere atarlar .
Yerde yatan « ÇOŞ » a isabet e-
dipte eğrilirse ve yerinden oyna-
yup fırlarsa güdekçi (ÇOŞ » unu
eski vaziyete getirmek üzere çalı-
şırken değneği bozan çocuklar da
kendi « ÇOŞ » larını kaçırlar ya-

(*) Çorumda değneğe deynek, dağnek derler .

hutta « ÇOŞ » değneklerinin üstüne basarak, « ÇOŞŞ » diyerek orada kalır. Değneğini alarak kaleye kaçmak için fırsat bekler. Kale çocuğun ilk defa « ÇOŞ » u bozmak üzere değneğini attığı yöndür. « ÇOŞ » unu atıpta yerdeki yatan değneğin vaziyetini bozmayanlar daima fırsat kollamağa bakar. Güdekçi'nin « ÇOŞ » unun düzeni bozulur bozulmaz heman fırlayarak « ÇOŞ » unu kapar ve kaleye doğru kaçar. Yerdeki yatan « ÇOŞ » unu düzeltip, kaçan oyuncu çocuğa eliyle değerse o güdekçi olur. Değilen çocuk « ÇOŞ » unu düzgünce yatırarak güdekçiliğini yapar. Bu oyunda güdekçi biraz elevay (**) olursa çok vakit güdekçilik yapar ve kur tutamaz. Şurasını ilâve edelim ki kaleyi bir çizgi ile göstererek işaretlemek mecburiyeti vardır. Bu çizgiden adımını ileri atarak yerdeki « ÇOŞ » a elindek, çoş'unu atan çocuğa güdekçinin „ Yandı ..”

demesi üzerine. bütün oyuncu çocuklar „ Çoş ”unu atana ve yandı kelimesini eşitir eşitmez oyuncu çocukların hepsi, dikkat ... kumandası verilmiş gibi birbirlerinin dikkatsizliğini anlamak ve oyun harici hareket edeni görmek üzere duygularını harekete geçirirler. Dört yanına bakınırlar, hakikaten çizgiden ileri adım atarak „ Çoş ” unu attı ise, o çocuk güdekçi olur. « ÇOŞ » unu yere yatırarak güdekçiliğe başlar.

Şu halde dikkatsizlik ve güdekçiye el değdirmek güdekçiliği üzerine almak demektir. Bu oyunda gerek kale ve gerekse yere yatan « ÇOŞ » un yerleri çizgi ile işaretlemek oyunun devamı müddetinde intizamı temin edeceği cihetle oyundan önce bu hususun göz önünde tutmak faideden hali değildir.

Bu oyun değnekle oynandığı gibi Taş ile de oynanabilir. Yere yatırılan „ ÇOŞ ” yerine hodak dikilir.

(**) Elevay : Beceeriksiz, âciz demektir,

Yabancıdan Türke eş olurmu ?

PRENSES İÇİNG

Madcide Ataman

Bir Çinli Pirensesin kara gözlerinin füsünuna kendisini kaptırmış olan Kemin Han (603 - 606) Çin İmpratorunun bir kölesi olacak kadar küçülmüş olduğunun farkında olmadan can verdi. Memeleketini felâketten felâkete ve nihayet esârete sürükledi. Han'a ihanetleri seve seve vaptıran Çinli Prenses İçing'in kara, füsunlu ve iri gözleri ...

Babasının yerine geçen Şipi Han (609 - 619) babasından cıbilliyetsizlikleri değil ecdadının asil Türk kanını tevarüs etmişti. Şipi Han uğraştı, didindi, Milletini esaretten kurtardı. Milletinin alınna vurulmak istenilen kara yerine başına bir zafer tacı geydirdi. Babasına diz çöktüren Çin Generallarına değil Çin İmpratoruna

meydan okudu. Çin İmpratoru Yangti, Şipti adını duyunca sıtma nöbetleri geçiriyordu. İmprator nasıl titremesin :

Çin İmpratorunun adeti idi. Senede bir defa ayaletleri teftişe çıkar ve kabilelere dehşet salardı. Yine böyle bir tedhiş seyahatinde idi. Şipi Han bir tuzak kurdu. İmpratorun geçeceği yolları tuttu. Gâfil İmprator eğer tuzaktan haberdar edilmeseydi yakayı kolayca ele verecek ve Türk Milletine yaptığı fenalıkların hesabı kendisinden sorulacaktı. Türk Ordugâhında bulunan Kemin Han'ın kara ve füsunlu gözlü dul Prensesi duzaktan haberdar olur olmaz övey oğlunun şerefini değil Çin İmpratorunun hayatını düşündü. Gizlice bir adam göndermek su-

retiler İmperatoru haberdar etti ,

Şipi Han İmperatorun tuzığa düşmediğini görünce peşine düştü. Can havliyle kaçan İmperatoru nihayet Yenmen Şehrinde kısırdı. Şehri derhal muhasara ettirdi. Artık Şehirden İmperator değil bir kuş bile muhasarayı yarıp geçemezdi. Şehri müdafaaya karar vermişti fakat her gün artan Türk saldırışı ye açlık müdafaanın pek kısa süreceğini gösteriyordu. İmperatorun bütün ümitleri kesilmişti. Bir deli gibi sokaklarda koşuyor, göklerin mağrur oğlu rast geldiği Askerin boynuna sarılarak sıcak göz yaşlarıyla yalvarıyor « Beni kurtarın » ... Fakat genç Hakan Şipinin elinden İmperatoru kurtaracak ancak Tanrı olablirdi .

Bir sabah, teslim olmağı dünen İmperator Kalenin etrafında bir kaç ağır yaralı ve ihtiyar Türk'den başka kimseyi göremedi . Şaşkın şaşkın bakındı . Bu da yeni bir tuzak mı idi . Fakat teslim olmak üzere bulunan bir kaleye neden tuzak kurulsun . Derleye bildiği Askerle şehir dışına bir çıkma yaptı yaralıları ve ihtiyarları kılınçtan geçirdi . Hayret : Türkler bir gecede yok olmuşlardı . İmperator, bu bir türlü mana veremediği kurtuluşun çılgınlığı ile tahtına

koştı . Ve sonra öğrendi :

Kemin Han'ın dul karısı Çinli Prenses İçing övey oğlu Şipi Han'a gelerek « Oğlum şimal ayaletleri ayaklanmış ana yurdu yağma edip kılınçtan geçiriyor . Sen burada bir adam için Orduyu uğraştırıyorsun . » diyerek Ordugâhi telâşe düşürmüş ve Şipi Han ana yurdu kurtarmak için alelacele muhasarayı bırakarak şimale koşmuş, o kadar büyük bir telaşla hareket etmiş ki ihtiyarlarla ağır yaralıları bile alacak zaman bulunamamış .

Çinli Prenses ekmeklerini yediği Türklere bu fenalığı da yaptı . Eğer bu kadarla kalsaydı ...

Şipi adı Çin İmperatorunu sıtma nöbetlerine tuttururdu . Fakat ne yazık ki bu müteşebbis büyük Hakan kuvvetli Ordusunu ve kudretli Han'lığını halefi Çulu Han'a terk ederek öldü . Çulu Han (619 - 621) Şipi Han'ın yolunu bırakmadı . Çin İmperatoru Şipi Han'dan kurtulduğuna sevinirken daha büyük bir düşman karşısında bulunduğunu geç kalmadan sezdi, artık rüyaları Çulu Han'ın hayaliyle kâbus oluyordu . Çulu Han kuvvetli bir Ordu ile Çine hucuma hazırlanmıştı . Çin İmperatorunu tahtından indirecek, İmperatorluk

hanedanını değiştirecekti . Tam hareket edeceği sırada üç gün mütemadiyen kırmızı renkli yağmur yağdı . Türk Generalleri bu yağmurda bir şemet sezdim . Seferi tehir için Çulu Han'a yalvardılar . Çulu Han « Bu yağmur hak için savaşanlara şemet getirmez, haksızları kana boyar » dedi . Ordu hareke başlamıştı ki bir kara haber Türk ülkesini bir kara fırtına gibi serdi . Çulu Han zehirlenmiş ve ölmüştü .

Bu gayretli Han büyük bir yanlış işlemişti, Onun günahını canıyla ödedi . Kemin Han'ın dul kalan kara füsuni gözlü artık Prenses Çinli İçing ile evlenmişti . Çulu Han'a Generallerinin söz geçiremediğini görünce, İmperatoruna olan sadâkatını, Han'ı zehirlemekle üçüncü defa isbat etmiş oluyordu .

Çulu Han'ın küçük kardeşi Kiyeli Han unvaniyle tahta geçirildi . (621 - 630) bu genç ve atılgan Han'dan ulusu neler bekleniyordu . İlk işi kardeşini ze-

hirliyen Çinli hâini Çin sedleri üzerinde asdırıp, etleri dökülünceye kadar Çinlilere seyrettireceğini umuyorlardı . Fakat bu haberi bekliyen ulus ne duydu ...

Kiyeli Han; Kemin Han ve Çulu Han'ın artığı casus karısı hatun yaparak koynuna almış ...

Siyah ve füsuni gözlü İçing'in erkek kardeşi Şenking, sarayda büyük bir nüfuz kazanıyor, Çinliler sarayı dolduruyor, Türk âdetleri terk olunuyor, Generallar birer Çinli kıza sahip olmak için ne bayagılıklara baş vurmuyor . Devlet, ulus İçing'in kara gözleri kadar karanlık bir uçuruma yuvarlanıyor ve bu siyah füsuni ecnebi gözleri şerefli bir tacı, mensup olduğu Çin hanedanının ayakları altına atıyor .

Büyük Çin ordurariumın yapmadığını bir ecnebi kadınının bir çift siyah ve füsunlu iri gözleri yaptı . Bu gözler sonraki Taçdarlara neden bir ibret levhası olmadı bilmem .

Cönklerden Derlemeler :

Derleyen : Eşref ERTEKİN

(Türkiyi Mustafa paşa) [*]

Bir kadir gecesı kıyamet koptu
Pirimiz Hacı Bektaş uyandı kalktı
Mustafa Paşa'yı lağamla attı
Yeni Çerilliğin zamanı geldi



Kimsenin malına kasit etmeyin
Sakunup ırzına eğri bakmayın
Fakır fukarayı nâre yakmayın
Adâlet etmenin zamanı geldi



Bizimle beraber cümle erenler
Kör olur İnşallah eğri bakanlar
Kıyamete değin söylensin namlar
Nam almanın işte zamanı geldi



[*] Başlık asıl Cönte böyle yazılı isede bu türkü değil (Destan) dir. Alemdar Mustafa paşa vak'ası olsa gerektir. Millî Kütüphanede 2116 - 187 nolu Cöngün 14 üncü sahi-fesinden yazıldı.

Cümle kışlalarda hazır oldular
İkinci kapuda düâ kıldılar
Ağa kapusuna revan oldular
Ağa'yı almanın zamanı geldi



Birtakrip haremde taşra çıkardık
Ağamızın önümüze düş dedik
Ocak hâniymiş cümlemiz bildik
Öldürmenin şimdi zamanı geldi



Paşa kapusuna oradan geldik
Bir takrip hele içeri girdik
Şaşırmaq için ateşe verdik
Ateş söndürmenin zamanı geldi



At meydanlarında ilk gavga oldu
Cümle sokaklar leş ile doldu
Orada sekbanlar çok telef oldu
Kınılmanın şimdi zamanı geldi



Aya sofya civarın yıktı yezitler
Sağ kalanları kaçup gettiler
Leşleri sokakta itler yediler
İtlere ziyafet zamanı geldi



Aya sofya içi leş ile doldu
Allah allah deyu yürüyüş oldu

Babı hümayuna dayandı kaldı
Cemolmanın şimdi zamanı geldi



Bayrağı diktik bizde meydâne
Kapuyu açın kıyarız cânê
Cümlemiz sığındık ğani Süphana
Şimdi kan akıtmak zamanı geldi



Açıldı kapu girdik içeri
Onbeş sekban ile bir yeni çeri
Merhamet düştü candan içeri
Can azat etmenin zamanı geldi



Pirimiz büyüktür cümlesi bildi
Bunda çok yezitler İymâne geldi
Şu paralar hep meydanda kaldı
Lânet olsun demek zamanı geldi



Köroğlu ve Kul Mustafanın elimize yeni geçen Deyiş ve Koşma-
larından bir kaç tanesini daha yazıyoruz

Köroğlu (Koşma) [1]

Deli* gönül nasihatım var sana
Yüze gülen dostan sakın gendini
Açıp gözlerini gafletten uyan
Yüze gülen dostan sakın gendini



Her gördüklerine sırrını açma
Mecliste oturup badesin içme
Düşmanın ne kadar zor gelse kaçma
Yüze gülen dostan sakın gendini



Namerd olanlarda ahdine durmaz
Dostmudur düşmanımı kimseler bilmez
Son pişmanlıksa heç fayda vermez
Yüze gülen dostan sakın gendini



Bir saat barışsa beş saat küser
Kastedüpte pahlı yay gibi basar
Fursadın bulunca boynunu keser
Yüze gülen dostan sakın gendini



Kör oğlu sen iste gel haktan yardımı
Soran olur ise ben böyle gördüm
Doğruluk edeli murada erdim
Yüze gülen dostan sakın gendini



[1] Bu koşma hususî bir cökten alınmıştır.

(Kul Mustafa) [*]

Her sabah her sabah bülbülün sesi
Bülbül arzu çeker güle sabahtan
Şükrolsun Hüdâya kavuştu güle
Goncalar boynunu eğer sabahtan

*

Şükrolsun hüdâya kavuştuk yaza
Huhular kumrular maildir yaza
Bir kişi sıdkile dursa namaza
Cennet kapuların açar sabahtan

*

Cennet bahçesinde bir gül açılmış
Her yanında miski anber saçılmış
Herkese kadrince hülle biçilmiş
Cennet ilbasları giyer sabahtan

*

Cennet çarşıları bezenmiş gülle
Bülbül medhini eder bin dille
Bir dilek dilerse Mavlâdan dille
Her kula kismetin verir sabahtan

*

(Kul Mustafa) şunda malı nidersin
Karip geldin dünyaya karip gidersin
Gönül verüp şu dünyayı nidersin
Bini doğup bini göçer dünyadan

[*] Bu koşma Çorum Millî Kütüphanede 2100 - 171 noda kayıtlı Cönkten alınmıştır .
Kul Mustafanın bu sayıda neşredilen diğer 2 koşmasında eski cönklerden derlenmiştir .

(Kul Mustafa)

Nazlı yarden bize bir nâme geldi
Acap varsammola varmasammola
Hüsünde açılmış gonca gülleri
Acep dersemola dermesemmola

*

Kurban olam kaşlarının yayına
Cemalin benzettim Şevvâl ayına
Gedüp ol yavrunun hâkipayına
Yüzüm sürsemola sürmesemmola

*

Efendim kendini çekmişsin naza
Aşık mâşukuna bir nâme yaza
(Mustafa) der şimdi olvefasıza
Gnöl versemola vermesemmola

(Kul Mustafa)

Nedendir hey kömür gözlüm nedendir
Geceleri uyku tutamadığım
Aşkından sevdandan yanıklıktandır
Rahat edüp evde yatamadığım



Seni benim sandım yavrum sakındım
Girdim bahçenizden bir gül takındım
Yavrum neden hatırına dokundum
belli bir haberin alamadığım



(KulMustafa) eder seni beklerim
Gelen geçen düşmanların haklarım
İki yıldır bir belgüzar saklarım
Tenhasını bulup sunamadığım



(Türkü) [1]

Önümüzde sarı sayban ordu var
Her yığidin yüreğinde derdi var
Kimin arkası var kimin yurdu var
Göksünü açarda gider yaylaya



Yayla senin punarların çokmudur
Etrafında çayların soğukmudur
Kuzum sende iman insaf yokmudur
Zülüflerin döker gider yaylaya



Yayla senin pınarların açtılar
Açtılarda soğuk sular içtiler
Hep illerin yâri gelüp geçtiler
Anın için mahzun gider yaylaya



Yayla senin pınarların gezmeli
Her güzelin bir ismi var yazmalı
Topuğu halkalı burnu hırızmalı
Keklik gibi seker gider yaylaya



[1] Bu Türkü Milli Kütüphanede 2116-
187 No da kayıtlı Cönkten alınmıştır .

Çorum'da söylenilen Atalar sözü

Derliyen
Eşref Erteki

Baş tarafı (2) inci sayıda

Bakmaz ayağının aksağına
gider yolun yükseğine .

Ben ölürsem sana nem kalacak

Bizim oğlan parasız dellâl

Bir taş ile iki kuş vuruyor

Beş parmağın beşide bir
olmaz .

Bir buldun iki istiyon, akça
buldun çıkı istiyon .

Besmelesiz işe şeytan karıştır.

Bay kuş gibi bir viraneyi kırk
gün bekliyor .

Bir hatır, iki hatır, üçüncüsü,
vur yatır .

Böyüttüm yetimi, si... kö...

Bügelek tutmuş dana gibi te-
zikiyor .

Bu su böyle akarsa bu karık
başa varmaz .

Bu yel böyle eserse, bu ma-
kas böyle keserse ne saç kalır,
ne bıyık .

Bu işte bir bit yeniği var .

Bir kedi yolağı arıyor kaçacak.

Bir başım, bir peşim, kime ne
benim işim .

Biri buruşmayınca biri kı-
rışmaz .

Bu gece kuzun taşını güneye,
güneyin taşını kuza aktardım .

Bitli mercimeği körden başka
kimse almaz .

Bizim gelin benden kaçır ba-
şını örte gö... açar .

Ben veririm onlar alır, onlar
ölür ben kalırım .

Büyük lokma yede büyük söz
söyleme .

Baba bir hırsız tuttum - getir -
gelmiyor - sen gel - koyvermiyor.

Beni bilenin bendesiyim, beni
bilmiyenin ben nesiyim .

Ben hanya diyorum o konya
anlıyor .

Bal yapmaz arı gibi dinkırda-
nıp durma .

Bir kater deveyi bir eşektir
yeden .

Benim ekmeğimde çiğim yok.

Bokuna buzağı güdüyor .

Biri yıldırım, biri budak, dö-
ğüşürler kıdak, kıdak .

Başımda bir kabak, uyandım
baktım sabah .

Bitmiyen işin anasını yatmak
ağladır .

Burnu buludu çiziyor .

Burnu yere düşse eğilpte al-
mıyor .

Bülbülü kafese koymuşlar, şe-
ker ile beşlemişler de yine ah va-
tan demiş .

Bülbülün çektiği dili belâ-
sıdır .

Ben hadımım diyorum sen oğ-
landan, kızdandan ne haber diyon .

Bana dokunmayan yılan bin
yaşasın .

Ben diyom bayram hattası,
sen diyon anbar tahtası .

Ben senin karanlıkta göz
kırttığımı ne bileyim .

Borçlu ölmez benzi sararır .

Borç yığidin kamçisidir .

Borç vermekle, yol yürümek-
le tükenir .

Burnunu sıksan canı çıkıyor.

Boş boğazı ateşe atmışlarda
odun yaş diye bağırır .

Buldukça bunuyorsun .

Buldun bir koyun yede do-
yun nege gerek oyun .

Boyhaneçi küpü değil batırıp
çıkırayın .

Büyük başın derdi büyük
olur .

Büyük büyüklüğünü bilmeyin-
ce küçük küçüklüğünü hiç bilmez.

Büyükülük ulu tanrıya yaraşır.

Buyuz sonradan biter ama
kulağı geçer .

Bin nasihattan bir musibet
yeğdir .

Bilmedin kalayını bo... ettin
alayını .

Bilen bilir emma bilmiyen as-
lı var sanır .

Bılaşığı yursan iş biter, yu-
mazsan diş biter .

Bazı ayak kabı döner, bazıda
adam dönüpte giyer .

Bahşış atın bahası sorulmaz.

Bey hardından çomak çeken
çok olur .

Bal tutan parmak yalar .

Bal bal demekle ağız tatlan-
maz .

Baş başa bağlı, baş Hükumete
bağlı .

Balık baştan kokar .

Bakışa göre nakış olur .

Bin dost azdır bir düşman
çoktur .

Burnu kokuyu almaz, hiçte
iflah olmaz .

Büyüğü olmıyan gelin yular-
sız hayvana benzer .

Bizim divar yüksek; değme it-
ler aşamaz .

Beni cin atına bindirme, ne ol-
muşa döndürme .

Cemaat ne kadar çok olsa
imam yine bildiğini okur .

Can çıkmayınca huy çıkmaz .
Can boğazdan girer .

Cahilin sofusu şeytanın mas-
karası .

Cahile söz anlatması Deveye
hendek atlatmasından zordur .

Cumbure muhalefet kuvvei ha-
tadandır .

Cinstir çeker, bo... dur kokar.
Cennet; canıma minnet .

Cingana çağıyor, kürt oynuyor.
Cim yutmuşlardan korkulur .

Combur cemaât evicek gelirler.

Cıvıbık illallah, canım azat ke-
fenim helal .

Comerdin elini kesen namerd-
misin .

Cinsi ahara yoldaş olanın ünü
havadan gelir .

Çorum Haberleri

1 — Şehrimizde teşekkül eden
(Çorumu yükseltme ve güzelleş-
tirme Cemiyeti) umumî toplan-
tısını yaparak İdare Heyeti seçmiş
ve işe başlamıştır . Bu hayırlı
Kuruma hayırlı başarılar dileriz .

2 — Amasya Beden Terbiye
gençlerinden müteşekkil, seçilmiş
bir grup Şehrimize gelerek bir
konser vermişlerdir . Bu değerli
gençlerin muvaffakiyetleri Şehri-
mizde büyük bir ilgi uyandırmış-
lardır .

Halkevi çalışmaları

1 — Köycülük kolu : Bir ya-
zı Brosu açarak Çorum'un pazarı
olan Çarşamba günleri fakir Köy-
lülerin (Mnhkeme ve Tapu işle-
rine ait yazıları hariç) bütün ya-
zı işlerini parasız yazmağa başla-
mıştır . Köylüler Askerde bulu-
nan yiğitlerine mektup, zarf üzeri
para kâğıtları, Hükümetten dilek-
lerine ait bütün yazıları için Hal-
kevi'nin Brosuna baş vurarak

işlerini yaptırmaktadır .

2 — Halkevlerinin 12inci yıl
dönümü münasebetiyle, gündüz
Halkevi salonunda bir toplantı
yapılmıştır . Gece bu münasebet-
le Milli kıyafetli aile toplantısı
yapılmış ve gece çok neşeli geç-
miştir .

3 — Evimiz temsil kolu (Bir-
yağmur gecesi) piyesini temsil
etmiş ve Halkevi temsil kolu genç
leri bu piyesle büyük bir başarı
daha sağlamışlardır .

4 — Halk dersaneleri ve kurs-
lar Şübemiz Evimizde bir Millî o-
yunlar kursu açılmıştır . Kursu
gerek okul talebelerinden gerekse
serbest gençlerden yüzlerce istekli
devam etmekte ve Çorum (Halay)
yı ile (İğdeli Gelin) oyunlarını
öğrenmektedir .

5 — Yine Halk Dersaneleri ve

Kurslar Şubemiz bir Millî Sazlar kursu açarak Millî Saz öğrenmek isteğinde bulunan gençlere saz öğrenmeğe ve bu saza aşina olanları da bir araya toplama fırsatını elde etmiştir .

6 — Evimiz Spor faaliyetleri

intizam ve disiplinle çalışmalarına devam etmektedir .

7 — Günden güne okuyucu sayısı artmakta bulunan Evimiz Kütüphanesi belirli saatlerde Halkın okumasına açık bulundurulmaktadır .

CORUMLU

Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat Şubesi Tarafından
Ayda Bir Çıkarılır

Kuruluşu : Nisan 1938

HALKEVİ



SAYI : 46

1. Mart 1944

Basıldığı yer : Çorum Vllâyet Basımevi